2013-2012/0

30/04/03

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

MINISTERE DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DES IMMEUBLES SIS RUE DES GRANDS CARMES 5,7 ET 9 A BRUXELLES.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 22 et 23 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 23 mai 2002 entamant la procédure de classement comme ensemble de certaines parties des immeubles sis rue des Grands Carmes 5, 7 et 9 à Bruxelles;

Vu l'avis de la CRMS émis en séance du 4 décembre 2002 ;

Vu l'avis favorable émis par le Collège des Bourgmestre et Echevins de la Ville de Bruxelles en date du 28 octobre 2002;

Considérant que les propriétaires n'ont pas transmis d'observations dans les délais prescrits dans l'article 20 de l'ordonnance du 4 mars 1993;

Sur la proposition du Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN BEPAALDE DEELEN VAN DE GEBOUWEN GELEGEN LIEVEVROUWBROERSTRAAT 5,7 EN 9 TE BRUSSEL.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op het artikels 22 en 23;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 23 mei 2002 houdende instelling van de procedure tot bescherming als geheel van bepaalde delen van de gebouwen gelegen Livevrouwbroerstraat 5, 7 en 9 te Brussel;

Gelet op het gunstig advies van de KCML, uitgebracht op 4 december 2002;

Gelet op het gunstig advies van het college van Burgemeester en Schepenen van Stad Brussel uitgebracht op 28 oktober 2002;

Overwegende dat de eigenaars geen opmerkingen hebben meegedeeld binnen de termijn zoals voorgeschreven in artikel 20 van de ordonnantie van 4 maart 1993;

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter belast met Plaatselijke Besturen, Werkgelegenheid, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

CHANCELLERIE

KANSELARIJ

ARRETE

Art. 1 – Sont classés comme ensemble les façades avant et arrière et la toiture, les planchers ainsi que les caves et les structures portantes des immeubles sis rue des Grands Carmes 5, 7 et 9, connus au cadastre de Bruxelles 1ère division, section A, 1ère feuille, parcelles n° 199b, 198b et 197b en raison de leur intérêt historique, artistique et archéologique, précisé dans l'annexe du présent arrêté.

Art. 2 – La zone de protection relative à l'ensemble décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 - Les conditions particulières de conservations sont les suivantes:

1. En cas de travaux, le maître d'ouvrage est tenu de prendre, au préalable, toutes les mesures nécessaires à la bonne conservation, au respect et à la mise en valeur de toutes les parties protégées;

2. La conservation des façades implique le maintien des niveaux qui correspondent à leur typologie;

3. Aucune structure portante nouvelle ne peut prendre appui sur la structure des caves ou percer cette structure;

BESLUIT

Art. 1. – Worden beschermd als geheel de voor – en achtergevels, het dak, de vloeren, de kelders en de dragende structuren van de gebouwen gelegen Lievevrouwbroersstraat 5,7 en 9 te Brussel, bekend ten kadaster van de Stad Brussel, 1ste afdeling, sectie A, 1ste blad, percelen nrs.199b, 198b en 197b, wegens hun historische, artistieke en archeologische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringzone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde geheel betreft het geheel van de percelen en de wegen, evenals gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan van bijlage II van dit besluit.

Art. 3 – De bijzondere behoudsvoorwaarden zijn als volgt :

1. bij werken aan het geheel dient de bouwheer vooraf alle voorzorgsmaatregelen te treffen voor de goede bewaring, het respect en het tot hun recht laten komen van alle beschermde delen ;

2. het behoud van de gevels impliceert het behoud van de bouwlagen die overeenstemmen met de geveltypologie.

3. Er mogen geen nieuwe dragende structuren aangebracht worden die steunen op de kelderstructuur of deze doorboren

CHANCELLERIE

Art. 4 – Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 30 -04- 2003

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Art. 4. – De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 30 -04- 2003

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

CHANCELLERIE

MUSEUM

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DES IMMEUBLES SIS RUE DES GRANDS CARMES 5, 7 ET 9 A BRUXELLES.

Réf. Cadastrale : Bruxelles, 1ère division, section A, 1ère feuille, parcelles n° 199b, 198b et 197b

Description sommaire :

Le n°5 a été construit en 1915 par l'architecte J.Michiels (date et signature dans le coin inférieur droit). Il s'agit d'une maison étroite de style éclectique, au décor sobre et élégant. La façade qui ne comporte qu'une seule travée est faite de briques et de pierre bleue.
L'immeuble comporte un sous-sol, un rez-de-chaussée commercial et son étage entresolé, deux étages et un niveau sous-combles.
La devanture commerciale est encadrée par des pilastres en pierre bleue, sculptés de motifs ornementaux simples. Ceux-ci supportent un linteau constitué d'une poutrelle métallique apparente (profilé en I).

Le n°7 est sous sa forme actuelle une maison néo-classique. Mais son noyau remonte probablement au XVIIème ou au XVIIIème siècle comme en témoignent les ancres des trumeaux au niveau du premier et du deuxième étage.
De type néo-classique, la façade d'une largeur de trois travées a été dérochée et laisse désormais apparaître les matériaux du gros-œuvre.
Les fenêtres rectangulaires avec appuis saillants en pierre bleue résultent d'une transformation courante au XIXème siècle.
A l'intérieur, les caves sont basses et petites. Le rez-de-chaussée a été transformé à des fins commerciales. Les étages, comportent deux pièces à chaque niveau. Un lien a été créé entre le rez-de-chaussée et le premier étage. Un escalier ancien permet l'accès à l'appartement du deuxième étage et à celui situé sous les combles. Une charpente apparente présente des caractéristiques anciennes.

Le n°9 se présente également sous la forme d'une maison du XIXème siècle mais son noyau remonte probablement au XVIIème ou au XVIIIème siècle, comme en témoignent les ancres des deux façades et l'implantation de la toiture.
Les façades d'ordonnance néoclassique ont été récemment dérochées. Les fenêtres rectangulaires avec appuis saillants en pierre bleue résultent de la modernisation des façades au XIXème siècle. Au premier étage , les baies de la façade principale sont munies de garde-corps métallique de facture contemporaine.
Le rez-de-chaussée commercial résulte également d'une transformation.
La façade latérale située le long de la rue de la Gouttière, correspondant au mur gouttereau, compte cinq travées.
Le dérochage des façades a eu pour conséquence de rendre visible une rupture dans la maçonnerie au niveau de la première travée, témoin d'une modification ancienne du bâtiment. Le soubassement, laissé apparent, est en pierre blanche grossièrement appareillée. Sur la hauteur des deux premiers niveaux, l'angle formé par les deux façades est harpé au moyen de pierre blanche. Des cordons en pierre blanche courent au niveau des appuis, des impostes et des linteaux des fenêtres . Des ancres en I renforcent les trumeaux au niveau des planchers des étages. Une frise de trous de boulins scande le bandeau sous la corniche en bois.
La toiture est en bâtière à croupes.
A l'intérieur, les caves sont spacieuses et occupées par le restaurant du rez-de-chaussée. Une grande salle s'inscrit sous des voûtes en briques reposant sur des piliers de pierre.
Le rez-de-chaussée a été lourdement transformé et repose sur une dalle de béton.
Les étages, au nombre de deux augmentés d'un étage sous combles, montrent de nombreux éléments anciens tels que les planchers, la charpente, etc...

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique, artistique et esthétique :

Les rues de l'Etuve et des Grands Carmes sont situés dans un quartier du centre qui fut largement touché par le bombardement de Villeroy en 1695. Du 13 au 15 août 1695, les troupes françaises dirigées par le maréchal de Villeroy bombardent la ville pendant 48 heures, détruisant près de 4000 maisons qui couvrent approximativement un tiers de la surface bâtie.
La reconstruction du centre de Bruxelles après cette catastrophe constitue l'un des événements majeurs de l'histoire urbanistique de la ville.
Si l'on décide de reconstruire sur le parcellaire ancien sans percées monumentales, c'est néanmoins une ville profondément différente qui surgit en quelques années.
Sur plus de 4000 maisons reconstruites, moins de 100 conservent actuellement une façade sans transformation radicale. En dehors des bâtiments de la Grand Place et celles récemment classées dans l'îlot sacré, un nombre important de constructions datant de la reconstruction restent sans protection.
Il est important de préserver rapidement ce patrimoine qui range Bruxelles parmi les grands exemples de reconstruction aux XVIIème – XVIIIème siècles aux côtés de Londres après l'incendie de 1666, Rennes après l'incendie de 1720, Lisbonne après le tremblement de terre de 1755.

Cet alignement relie la rue Marché au Charbon à la rue de l'Etuve . C'est une voie très ancienne, tracée à l'intérieur de la première enceinte (XIIème-XIIIème siècle) dans le prolongement de la rue du Chêne dont elle faisait d'abord partie.
Le nom de la rue des Grands-Carmes rappelle l'existence d'un couvent des Carmes qui fut fondé sur un terrain adossé aux remparts et s'étendait jusqu'à la rue des Bogards. Achevée en 1285, l'église fut agrandie au XVème et XVIIème siècle et reconstruite après le bombardement de Bruxelles en 1695. Le couvent fut reconstruit en 1661 et après 1695, on y ajouta un cloître et une riche bibliothèque. Il fut rasé en 1797.

La qualité des matériaux retenus pour l'édification du n°5 et le soin apporté à leur mise en œuvre méritent d'être soulignés. La maison a heureusement conservé sa menuiserie originale, sobre et très élégante, son décor sculpté discret et raffiné et son balcon à garde-corps en fer forgé.
Les n°7 et 9, bien que fortement remaniés au XIXème siècle, conservent de nombreux éléments anciens. Les charpentes et escaliers du n°7 témoignent d'une situation antérieure. La cave sous voûte supportée par des colonnes en pierre, les anciens planchers et charpente d'origine sont autant de témoignages dignes d'intérêt qui méritent d'être protégés.
Ces maisons du XIXème siècle forment un ensemble homogène et parfaitement intégré à la typologie des bâtiments plus anciens qui les entourent et en particulier au n°3 de la rue des Grands Carmes (immeuble classé par arrêté du 23 juillet 1992) et à la morphologie du quartier (ensemble de la rue de la Gouttière et de la rue des Grands-Carmes). Elles méritent donc d'être protégées.

Vu pour être annexé à l'arrêté du , 2003

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN BEPAALDE GEDEELTEN VAN DE GEBOUWEN GELEGEN LIEVEVROUWBROERSSTRAAT 5, 7 EN 9 TE BRUSSEL

Kadastrale gegevens : Brussel, 1ste afdeling, sectie A, 1ste blad, percelen nrs. 199b, 198b en 197b

Beknopte beschrijving :

Het gebouw met huisnummer 5 werd in 1915 gebouwd door architect J. Michiels (datum en handtekening in de rechter benedenhoek). Het gaat om een smal huis in eclectische stijl, met sobere en elegante decoratie. De gevel omvat slechts één enkele travee en is opgetrokken in baksteen en arduin.
Het gebouw omvat een kelderverdieping, een gelijkvloerse handelsruimte met tussenverdieping, twee bovenverdiepingen en een dakverdieping.
De winkelpui is omgeven door peilers in arduin, versierd met eenvoudige sculptuurmotieven. Deze peilers schragen een latei bestaande uit een zichtbare metalen balk (met I-profiel).

Het gebouw met huisnummer 7 is in zijn huidige vorm een neoclassicistisch huis, maar de kern dateert vermoedelijk van de 17de of 18de eeuw, zoals blijkt uit de muurankers van de eerste en tweede verdieping.
De gevel in neoclassicistische stijl omvat drie traveeën en werd afgebeitst, zodat thans de ruwbouwmaterialen zichtbaar zijn.
De rechthoekige vensters met uitstekende vensterbanken in arduin zijn het gevolg van verbouwingswerken zoals die gangbaar waren tijdens de 19de eeuw.
Binnen zijn de kelders laag en klein. De benedenverdieping werd verbouwd voor handelsdoeleinden. De bovenverdiepingen omvatten elk twee vertrekken. Er werd een verbinding tot stand gebracht tussen de benedenverdieping en de eerste verdieping. Een oude trap geeft toegang tot het appartement op de tweede verdieping en tot dat onder het dak. Het zichtbare gebinte vertoont oude kenmerken.

Het gebouw met huisnummer 9 ziet er eveneens uit als een huis uit de 19de eeuw, hoewel de kern waarschijnlijk dateert uit de 17de of de 18de eeuw, zoals blijkt uit de muurankers van de twee gevels en de dakconstructie.
De gevels in neoclassicistische stijl werden onlangs afgebeitst. De vensters met uitstekende arduinen vensterbanken zijn het resultaat van de modernisering van de gevel in de 19de eeuw. De muuropeningen in de hoofdgevel zijn op de eerste verdieping voorzien van metalen relingen van hedendaagse makelij.
De handelsruimte op de benedenverdieping is eveneens het resultaat van een verbouwing.
De zijgevel langs de Gootstraat, die fungeert als gootmuur, telt vijf traveeën.
Het afbeitsen van de gevels had tot gevolg dat een breuklijn zichtbaar werd in het metselwerk ter hoogte van de eerste travee, die getuigt van een vroegere wijziging van het gebouw. De fundering, die zichtbaar is gebleven, is gerealiseerd in ruw bewerkte witte steen. Ter hoogte van de vensterbanken, lateien en bovenramen lopen banden in witte steen. Ankers met I–profiel verstevigen de muurdammen ter hoogte van de vloeren van de verdiepingen. De band onder de houten kroonlijst is versierd met een fries met steigergaten.
Het dak is van het schildtype.
Binnen treft men ruime kelders aan, die gebruikt worden door het restaurant op de benedenverdieping. Het gaat om een grote zaal onder bakstenen gewelven die geschraagd worden door stenen peilers.
De benedenverdieping onderging ingrijpende verbouwingen en rust op een betonplaat.
Op de bovenverdiepingen, die twee echte verdiepingen en een dakverdieping omvatten, vertonen talrijke oude structuren, zoals de vloeren, het gebinte, enz.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed :

Historische, artistieke en esthetische waarde :

De Stoofstraat en de Lievevrouwbroersstraat bevinden zich in een centrumwijk die erg te lijden had onder het bombardement van de Villeroy in 1695. Van 13 tot 15 augustus 1695 bombardeerden Franse troepen

onder leiding van maarschalk de Villeroy de stad gedurende 48 uur, waarbij bijna 4000 huizen vernield werden, wat overeenkomt met een derde van de bebouwde oppervlakte.
De heropbouw van het Brusselse stadscentrum na deze catastrofe is een van de belangrijkste gebeurtenissen in de stedenbouwkundige geschiedenis van de stad.
Hoewel beslist werd te herbouwen op de vroegere percelen, zonder monumentale herschikkingen, verrees er op enkele jaren tijd een sterk veranderde stad.
Van de 4000 herbouwde huizen zijn er thans minder dan 100 waarvan de gevel niet ingrijpend verbouwd werd. Behalve de gebouwen aan de Grote Markt en de onlangs beschermde gebouwen in de Vrije Gemeente is een groot aantal gebouwen uit de periode van de heropbouw niet beschermd.
Het is van belang spoedig te zorgen voor bescherming van dit erfgoed, dat Brussel tot één van de grote voorbeelden van heropbouw in de 17de en 18de eeuw maakt, naast Londen na de brand in 1666, Rennes na de brand in 1720 en Lissabon na de aardbeving in 1755.

De Lievevrouwbroersstraat verbindt de Kolenmarkt met de Stoofstraat. Het gaat om een zeer oude weg binnen de eerste stadsomwalling (12de – 13de eeuw) in het verlengde van de Eikstraat, waarvan deze straat oorspronkelijk deel uitmaakte.
De naam Lievevrouwbroersstraat herinnert aan het bestaan van een karmelietenklooster dat in werd opgericht op een terrein tegen de stadswal dat zich uitstrekte tot aan de Bogaardenstraat. De kerk, voltooid in 1285, werd vergroot in de 15de en 17de eeuw en heropgebouwd na het bombardement van Brussel in 1695. Het klooster werd herbouwd in 1661. Na 1695 werd er een clausuur en een rijk gevulde bibliotheek aan toegevoegd. In 1797 werd het gesloopt.

De aandacht dient gevestigd te worden op de kwaliteitsvolle materialen die gebruikt werden voor het optrekken van het gebouw met huisnummer 5 en de zorg waarmee ze bewerkt zijn. Gelukkig bleef het oorspronkelijke sobere en zeer elegante schrijnwerk van het huis bewaard, evenals de discrete en verfijnde sculptuurversiering en het balkon met reling in smeedijzer.
De gebouwen met huisnummers 7 en 9 werden ingrijpend verbouwd in de 19de eeuw, maar vele oude elementen bleven bewaard. Het gebinte en de trappen van nr. 7 vormen een getuigenis van de situatie vóór de verbouwingen. De gewelfde kelder geschraagd door stenen peilers, de oude vloeren en het oorspronkelijk gebinte zijn ook waardevolle getuigenissen die bescherming waard zijn.
Deze drie huizen uit de 19de eeuw vormen een homogeen geheel dat typologisch perfect aansluiten bij de aanpalende oudere gebouwen, in het bijzonder het gebouw met huisnummer 3 in de Lievevrouwbroersstraat (beschermd bij besluit van 23 juli 1992) en de morfologische eigenschappen van de wijk (geheel van de Gootstraat en de Lievevrouwbroersstraat). Bescherming van deze drie huizen zou dan ook gepast zijn.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 30-04-2003

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier de DONNEA

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DES IMMEUBLES SIS RUE DES GRANDS CARMES 5, 7 ET 9 A BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN BEPAALDE GEDEELTEN VAN DE GEBOUWEN GELEGEN LIEVEVROUW-BROERSSTRAAT 5, 7 EN 9 TE BRUSSEL

DELIMITATION DE L'ENSEMBLE ET DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN HET GEHEEL EN VAN DE VRIJWARINGSZONE

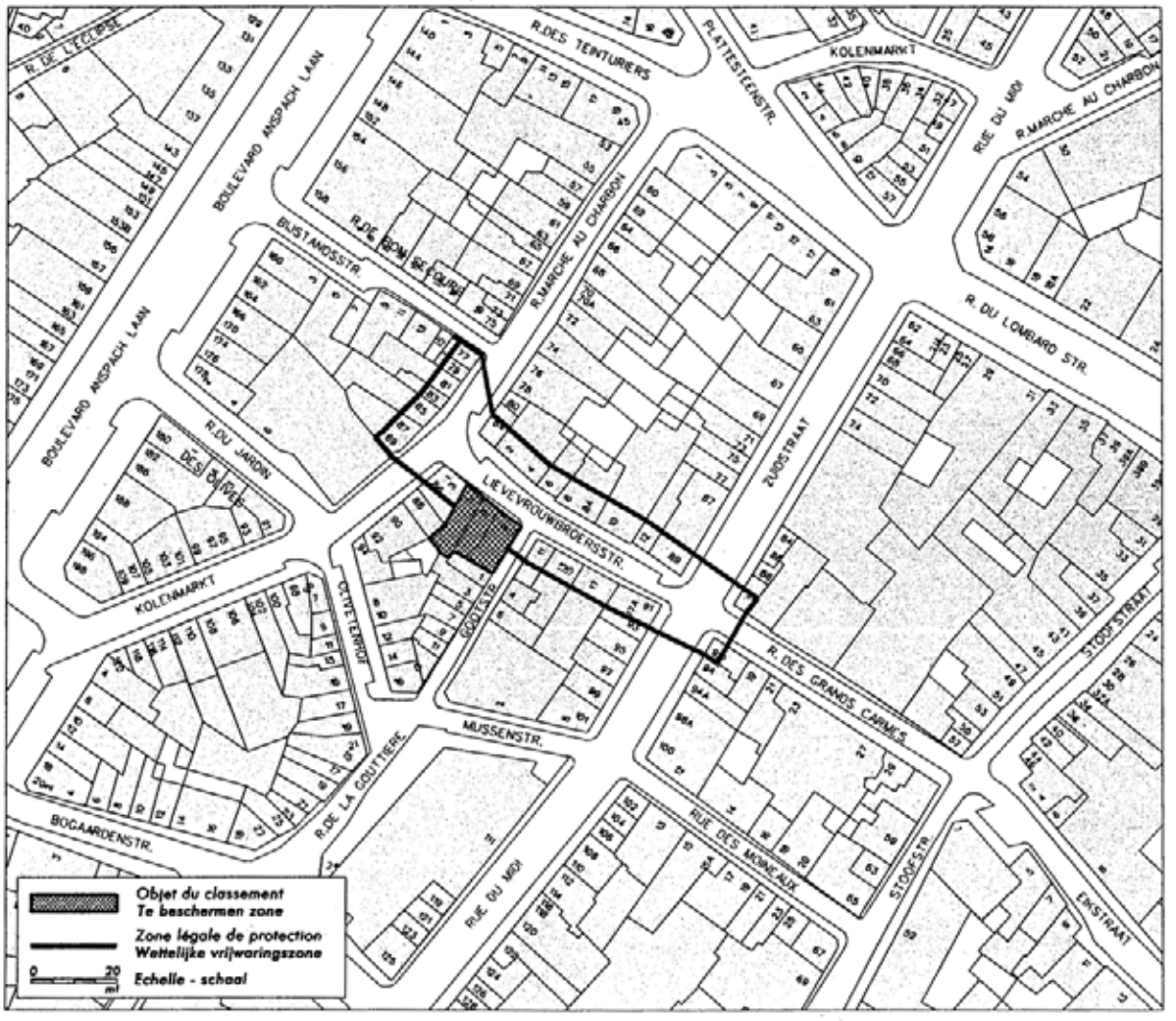

Vu pour être annexé à l'arrêté du

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS